

Слабкі сторони	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - Високий рівень спрацювання рухомого складу; - застаріле устаткування; - недостатнє пристосування до кон'юнктури ринку транспортних послуг; - вузький перелік транспортних послуг; - недостатній рівень соціальної захищеності персоналу; - відсутність програми розвитку персоналу (навчання, підвищення кваліфікації, стажування); - недостатній рівень екологічної діяльності.	<ul style="list-style-type: none"> - Негативні соціально-політичні зміни; - негативна макроекономічна ситуація; - несприятливі зміни в законодавстві; - втрата споживачів; - високий рівень конкуренції; - «витік» кваліфікованих кадрів.

Однак вона потребує удосконалення, так як з'явилися нові об'єкти стратегічного управління, щодо яких необхідна аналітична інформація. Також потрібно визначити перелік фінансових і нефінансових показників у розрізі:

- релевантного аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту;
- репрезентативного аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту.

Використання удосконаленої методики SWOT-аналізу дозволить, на нашу думку, автотранспортним підприємствам посилити дієвість стратегічного управління з урахуванням сильних і слабких сигналів інформаційної підсистеми аналітичного забезпечення.

Список використаних джерел

1. Шевченко І.В. Забезпечення стратегічного управління на втотранспортних підприємствах / Шевченко І.В., Паламарчук Ю.А. // Вісник Хмельницького національного ун-ту. – 2011, № 3. – Т.3. – С.263-266.
2. Воронко О.С. Особливості SWOT-аналізу в управлінні підприємством / О.С. Воронко // Розвиток соціально-економічних систем в геоелектрономічному просторі: теорія, методологія, організація обліку та оподаткування: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 11-12 травня 2017 р. (ТНТУ ім. І. Пулюя, м. Тернопіль). – Тернопіль: ФОП Паляниця В.А. – 2017. – С.57-58.

Лазаришина І.Д.

д.е.н., професор,

завідувач кафедри обліку та аудиту,

Національний університет водного господарства та природокористування,

м. Рівне, Україна

МЕТОД ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

Економічний аналіз як наукова діяльність є формою суспільної свідомості і діяльності людини, спрямованою на пізнання і перетворення об'єктивної економічної реальності. Реалізація такого пізнання можлива через метод економічного аналізу. Дослідженню методу економічного аналізу приділяється значна увага вчених – аналітиків - С.Б. Барнгольц, О.М. Волкової, М.І. Горбатка, В.М. Івахненка, І.І. Каракоза, В.В. Ковальова, М.Я. Коробова, В.С. Львовичкіна, М.П. Любушина, Є.В. Мниха, О.В. Олійник, В.В. Осмоловського, І.М. Парасій-Вергуненко, В.К. Савчука, В.І. Самборського, М.Г. Чумаченка, С.І. Шкарабана та інших.

Формулюючи зміст методу економічного аналізу, більшість вчених відмічають як найважливішу його рису діалектичний метод пізнання. Варто погодитися з цим підходом. Чітко

сформулювали механізм прояву цієї особливості методу проф. І.І. Каракоз та проф. В.І. Самборський як вивчення економічних явищ у динаміці та внутрішніх протиріч у розвитку економічних явищ з метою їх своєчасної і правильної ліквідації [2, с.37-40].

У вченнях про протиріччя матеріалістична діалектика розкриває джерела розвитку, є фундаментом принципів діалектичного розвитку: розвиток шляхом переходу кількісних змін у якісні; розрив поступовості; скачки; заперечення початкового моменту розвитку і заперечення самого цього заперечення; повторення на вищому рівні деяких сторін та рис початкового стану.

Проявом дії принципів матеріалістичної діалектики у теорії та практиці економічного аналізу є:

- дослідження кількісних та якісних показників, що стосуються об'єктів аналізу, їх взаємозв'язків та взаємозалежностей;
- оцінка характеру динаміки показників (стійкий, нестійкий, позитивний, негативний), узагальнення результатів досліджень, групування показників, аналіз сценаріїв, SWOT – аналіз та інші.

Ядром, найважливішим елементом діалектичного методу дослідження є боротьба протилежностей. Метод економічного аналізу дозволяє дослідити взаємодію, взаємовплив двох протилежних сторін балансу – активу та пасиву, двох протилежних сторін формування фінансових результатів – доходів і витрат. Діалектичний метод слугує інструментом пізнання об'єктів економічного аналізу в динаміці.

У логічному взаємозв'язку з діалектичним підходом особливістю методу економічного аналізу є виявлення причинно-наслідкових зв'язків елементів досліджуваної системи. Закономірним після встановлення причин і наслідків змін у складі, стані та поведінці об'єктів аналізу є вимірювання розміру впливу факторів на досліджувані показники за допомогою стохастичного та функціонального інструментарію. У західній економічній науці, за спостереженнями проф. С.В. Мочерного[1], відкидають моністичний принцип, підхід і дотримуються плюралістичного, тобто багатофакторного підходу. Виокремлення цієї особливості є логічним науковим підходом щодо застосування загальних методів дедукції та аналізу.

Економічний аналіз обслуговує інтереси багатьох зацікавлених сторін. Основна їх частина – це суб'єкти управління. Тому важливою характерною рисою методу економічного аналізу, яка надає йому завершеності, є узагальнення результатів аналізу, формулювання висновків та рекомендацій, що слугують базою для прийняття управлінських рішень. Якщо розглядати економічний аналіз як інформаційну систему, що обслуговує інтереси, поряд з суб'єктами управління, й інших зацікавлених сторін, то доцільно для характеристики цієї особливості методу економічного аналізу застосовувати трактування, запропоноване проф. Є.В. Мнихом та І.Д. Ференц як оцінку аналітичних результатів та обґрунтування висновків за цільовою функцією дослідження [3, с.28-29].

Огляд визначень методу економічного аналізу приводить до думки, що їх можна згрупувати за двома підходами: адитивним та процесним. За адитивним підходом метод економічного аналізу – це система прийомів і способів дослідження об'єктів аналізу. За процесним – методом економічного аналізу є спосіб вивчення, дослідження та пізнання об'єктів аналізу.

Процесний підхід базується на розумінні методу економічного аналізу як певної послідовності застосування його елементів в часі. Згідно з логікою досліджень адитивний підхід є більш широким і включає в себе процесний. Водночас, позитивні тенденції попиту і пропозиції стосовно економічного аналізу в умовах переходу до ринкових відносин в Україні прямо залежать від зростання його функціональних якостей, реальних можливостей задоволення інформаційних потреб не тільки суб'єктів управління, а й інших зацікавлених сторін. Тому варто виокремлювати також функціональний підхід до трактування методу економічного аналізу.

Забезпечення функціональних якостей економічного аналізу за допомогою його методу – це сукупність дій для досягнення встановлених цілей дослідження.

З урахуванням наведених міркувань методом економічного аналізу є система діалектичних способів та прийомів пізнання об'єктів аналізу через їх інформаційні моделі для потреб зацікавлених сторін відповідно до цільової функції дослідження. Метод економічного аналізу – це упорядкована система інструментів пізнання економічної реальності, що базується на критеріях корисності та раціональності.

До особливостей методу економічного аналізу, відповідно до його трактування, слід відносити:

- системність і комплексність;
- діалектичний підхід;
- використання загальних та спеціальних прийомів дослідження;
- встановлення причинно-наслідкових взаємозв'язків і взаємозалежностей показників, що стосуються об'єктів аналізу;
- розкладання загальних показників на часткові і навпаки;
- розрахунок розміру впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на динаміку об'єктів аналізу;
- визначення ступеня взаємозв'язку змін у зовнішньому середовищі під впливом динаміки кількісних та якісних показників внутрішнього середовища;
- узагальнення результатів аналізу для потреб зацікавлених сторін відповідно до функції дослідження.

Отже, метод економічного аналізу, його спеціальні прийоми фактично є автоматичними стабілізаторами підсистеми економічного аналізу в системі управління .

Перелік та характер функціональних залежностей елементів методу економічного аналізу залежить від цільової орієнтованості економічного аналізу, його мети та завдань. Завдяки застосуванню елементів методу економічного аналізу забезпечується високий рівень його функціональних якостей.

Список використаних джерел

1. Економічна енциклопедія / С.В.Мочерний (відп. ред. та ін.) – К.: Видавничий центр “Академія”, 2001. – 848 с.
2. Каракоз И.И. Теория экономического анализа: учеб. пособие / И.И.Каракоз, В.И. Самборский. – К.: Выща шк., 1989. – 254 с.
3. Мних Є.В. Економічний аналіз: навч. посіб. / Мних Є.В., Ференц І.Д. . – Львів: Армія України, 2000. – 144 с.

Павлов К. В.

д.э.н., професор,

ЧОУ ВПО Камский институт гуманитарных и инженерных технологий,

г. Ижевск, Россия

СИСТЕМА ПОКАЗАТЕЛЕЙ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИХ СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ВЗАИМОСВЯЗИ МЕЖДУ ПРИГРАНИЧНЫМИ РЕГИОНАМИ

Экономическая система приграничных регионов является важной составной частью экономики Российской Федерации, также как и экономики ряда других государств на постсоветском пространстве (например, Харьковская, Сумская, Луганская и некоторые другие области Украины). Происхождение и генезис хозяйственной системы в различных